

Taariikhda Qarsoon ee Aayadda Afartan - Tirada Toban

Barta Dhexe

Jeff Pippenger
2026-05-14

Taariikhda qarsoon ee Daanyeel kow iyo toban aayadda afartan waxay la jaanqaaddaa taariikhda lagu matalay aayadaha toban ilaa lix iyo toban ee isla cutubkaas. Aayadaha toban ilaa lix iyo toban, xariiqda bahalka dhulka ee Muujintii saddex iyo tobnaad geeskiisa Jamhuuriga ee ridadaobay ee Maraykanka waxaa matalaya Donald Trump; xariiqda geeska Protestant-ka ridadaobay ee Maraykanka waxaa matalaya Maccabees; xariiqda bahalka badda ee baabtiisnimada papacy-ga waxaa lagu matalaa “tuugta dadkaaga,” xariiqda masduulaaggana waxaa matala boqorrada kala duwan ee koonfurta iyo Phillip oo reer Makedoniya ah. Xariiqda boqol iyo afartan iyo afarta kun waxaa matala Butros.

Dhexda

Gudaha taariikhdaas qarsoon dhexdeeda, bartamaha ayaa si isdaba joog ah loo adkeeyey. Labada boqol iyo kontonka sannadood ee bilaabmay 457 BC waxay ku dhammaadeen 207 BC, iyadoo ku beegmay bartamaha dagaalladii Raphia iyo Panium, oo ahaa labadii dagaal ee ugu dambeeyey ee wakiillada ah ee aayadaha kow iyo tobnaad ilaa shan iyo tobnaad. Labada boqol iyo kontonka sannadood ee bahalka dhulka ee bilaabmay 1776 waxay ku dhammaanayaan 2026, sannadka “doorashooyinka xilliga dhexe” ee saaxadda siyaasadeed ee bahalka dhulka. Butros wuxuu joogaa Kaysariya Filibbi (Panium), oo ah bartamaha saddexdii jeer ee Masiixu si gaar ah ula tegey saddex keliya oo xertiisa ka mid ah.

Taariikhda khadadkaas isbarbar socda dhexdeeda, Butros wuxuu matalaa kuwa saxaya oo ku celinaya digniinta ku saabsan kubbadaha dabka ee ku soo dhacaya Nashville. Magaca Butros waxaa la beddelay bartamaha saxda ah ee cutubyada kow iyo tobnaad ilaa laba iyo labaatanaad ee Matayos, sida cutubka dhexe ee Abram ee u dhexeeya cutubyada kow iyo tobnaad ilaa laba iyo labaatanaad uu u aqoonsaday gudniinka inuu yahay calaamadda axdiga, iyadoo ay la socoto cutubka dhexe ee u dhexeeya kow iyo tobnaad ilaa laba iyo labaatanaad ee Muujintii oo tilmaamaya calaamadda axdiga dhimashada ee Muujintii toddoba iyo tobnaad. Bartamaha ayaa ah meesha ay boqol iyo afartan iyo afar kun kaga beddelmaan La'odikiya una beddelmaan Filadelfiya, bartamaha saddexda malaa'igna waa malaa'igta labaad.

Tallaabada labaad, ama barta dhexe, waa wakhtiga imtixaanka macbudka labaad oo raaca imtixaankii koowaad ee aasaasiga ahaa. Imtixaankii koowaad ee 2024 wuxuu ahaa in aragtida dibadda lagu dhiso calaamadda Rooma, halka imtixaanka labaad uu yahay aragtida gudaha ee marah (muraayadda wax laga eego) ee Masiixa ee ku jira Meesha Ugu Quduusan. Taariikhda malaa'igta labaad gudaheeda, farriinta qaylada habeenbadhka ayaa timaadda si ay u xoojiso farriinta malaa'igta labaad.

Taariikhda Millerite ee 1840, Josiah (macnihiisu yahay aasaaska Ilaah) Litch wuxuu saxid ku sameeyey aqoonsigiisii wax sii sheegidda Islaamka ee hoogga kowaad iyo kan labaad, halka 1844, Samuel Snow uu saxid ku sameeyey saadaashii 1843, taas oo ahayd dhammaystirka masaalka tobanka bikradood. Butros sannadka 2026 waa inuu saxo saadaashii fashilantay ee kubbadaha dabka ee Nashville, sida ay u astaysay niyad-jabkii Millerite ee 1843, isla markaana uu habeeyo farriinta Islaamka sida ay u astaysay hawshii Josiah Litch ee 1840. Labadaas dhacdo ee Millerite ee 1840 iyo 1844 waxay matalaan awood-siinta farriinta malaa'igta kowaad 11-ka Agoosto, 1840, iyo awood-siinta farriinta malaa'igta labaad 17-ka Agoosto, 1844. Si wadajir ah waxay u tilmaamayaan awood-siinta qaylada saqda-dhexe marka kubbadaha dabka ee Nashville soo degaan.

“Malaa'igta ku biirta ku dhawaaqidda farriinta malaa'igta saddexaad waa inay dhulka oo dhan ku iftiimisa ammaanteeda. Halkan waxaa lagu sii sheegay hawl gaarsiisan dunida oo dhan iyo awood aan caadi ahayn. Dhaqdhaqaaqii imaatinka ee 1840–44 wuxuu ahaa muujin sharaf leh oo ka timid awoodda Ilaah; farriintii malaa'igta kowaad waxaa la gaarsiiyey saldhig kasta oo adeeg-masuuliyadeed oo dunida ku yaal, dalalka qaarkoodna waxaa ka jiray xiisihii diineed ee ugu weynaa ee lagu arkay waddan kasta tan iyo Dib-u-habayntii qarnigii lix iyo tobnaad; hase yeeshee kuwaas waxaa ka sii weynaan doona dhaqdhaqaaqa xoogga badan ee hoos imanaya digniinta ugu dambaysa ee malaa'igta saddexaad.” The Great Controversy, 611.

Su'aashu waxay tahay sababta, iyadoo ay jiraan dhammaan magaaloyinka ku yaal Maraykanka, ay daryeelka Ilaah u doortay Nashville. Markii hooggii saddexaad yimid 9/11, Munaaradihii Mataanaha ahaa ee New York iyo Pentagon-ka Washington, DC ayaa la beegsaday. Diyaarad afraadna waxay ku dhacday dhulka. Astaanta bahalka dhulka waa dhulka; astaanta awooddiisa dhaqaale waa New York, halka astaanta awooddiisa milatarina ay tahay Pentagon-ka. Marka Maraykanku ku khasbo dunida inay aqbasho calaamadda awoodda baabtiisnimada Roomaanka iyo nidaamka siyaasadeed ee kaniisad iyo dawlad oo ah sawirka bahalka, wuxuu taas ku sameeyaa awooddiisa milatari iyo dhaqaale; waayo Muujintii cutubka saddex iyo tobnaad waxay aqoonsanaysaa in bahalka dhulku adeegsado awood si uu uga reebo kuwa aaminka ah inay wax iibsadaan ama iibiyaan, wuxuuna sidoo kale dilaa kuwa u istaaga Sabtida maalinta toddobaad ee Ilaah. Astaanta nebiyadeed waxaa lagu muujiyey “gaadhifardood, fardooley (awood milatari) iyo maraakiib” (awood dhaqaale) ee Daanyeel kow iyo toban aayadda afartan.

Waqtiga shaabadaynta boqol iyo afartan iyo afarta kun, Islaamku si lama filaan ah ayuu afar jeer ugu dhufaa dalka sharafta leh. Ti ugu horraysay waxay ahayd 9/11; ti labaad iyo ti saddexaadna waxay ahaayeen dalkii qadiimiga ahaa ee suugaanta ahaan dalka sharafta leh iyo dabadeed Nashville. Ti afraadna waa dhulgariirka Muujintii kow iyo tobnaad, kaas oo ah sharciga Axadda. Marka la eego macnaha Balaam iyo saddexda malaa'igood, labada weerar ee Oktoobar 7, 2023 iyo Nashville waxay matalaan labada beerood ee canabka ee kitaabiga ah ee dadka axdiga Ilaah.

Marka boogta dhimashada leh ee baabtiisnimada bogsato xilliga sharciga Axadda, waxaa bilaabmaya muujintii labaad ee Qarniyadii Mugdiga. Hoogga kowaad iyo kan saddexaad waa isku mid, waayo Masiixu mar walba dhammaadka wuxuu ku muujiyaa bilowga; sidaas daraaddeed xiddigii dhacay ee Muxammad ee hoogga kowaad, kii rogaya furihii furay yaamayska gunta la',

iyo wax yar ka dib 9/11 cawaanimada yaamayska gunta la' waxay dishay labada markhaati ee Muujintii kow iyo tobnaad. Xilliga sharciga Axadda boogta dhimashada leh ee baabtiisnimadu way bogsataa, oo bahalkii Kaatooligga wuxuu dhammaystiraa halxidhaalaha nebiyadeed ee siddeedaad (oo matalaya sarakicidda) in la oofiyo. Markaas ayaa bilaabmaya muddadii labaad ee Qarniyadii Mugdiga, sida astaantii saddexaad ee Balaam, markii dameerku hadlo, uu rogo furaha si uu mar kale u furo yaamayska gunta la'. Ka dib 9/11, cawaanimada, masduulaagii, ayaa ka soo baxay yaamayska si uu ula dagaallamo madaxweynihii ugu taajirsanaa ee kiciyey dhammaan boqortooyadii Giriigga. Xilliga sharciga Axadda bahalkii Muujintii toddoba iyo tobnaad wuxuu ka soo baxaa yaamayska gunta la', mugdiguna mar kale ayuu qariyaa qorraxda.

Maxaa Nashville? Su'aasha weli aan xal loo helin? Nashville waxay calaamad u tahay bilowga muddada gaaban ee ku dhawaaqidda fariinta qaylada saqda dhexe, waxayna ku bilaabataa weerar burburin ah oo lama filaan ah oo Islaamku fuliyo, waxayna ku dhammaataa sidaas oo kale. Sharciga Axadda ee dhammaadka muddadaas wuxuu metelaa dhaqan-gelinta calaamadda bahalka ee Maraykanka, iyo bilowga burburinta magaaloooyinka. "Burbur" waa astaamo nebiyeed oo Islaamka lagu garto.

Burburinta

"Habeenkii ka horreeyey xalay muuqaal aad u yaab badan ayaa hortayda soo maray. Waxaan arkay kubbad dab ah oo aad u weyn oo ku dhacday bartamaha guryo waaweyn oo qurux badan, taasoo sababtay burburkoodii degdegga ahaa. Waxaan maqlay qaar leh, 'Waxaan ogayn in xukunnada Ilaah ay ku soo socdaan dhulka, laakiin ma aynaan ogayn inay sidaas ugu dhakhsaha badan u iman doonaan.' Kuwo kalena waxay yidhaahdeen, 'Waad ogayd! Haddaba maxaad noogu sheegi waydeen? Annagu ma aynaan ogayn.' Dhinac kasta waxaan ka maqlay erayo caynkaas ah oo la hadlayo." Letter 217, 1904.

Sagaal iyo Kow iyo Toban

Muujintii "Sagaal Kow iyo Toban" waxay aqoonsanaysaa dabeecadda boqortooyada Islaamka inay tahay dhimasho iyo halaag, waayo magaca wax sii sheegidda ku jiraa wuxuu metelaa dabeecad.

Oo iyaguna waxay lahaayeen boqor ka taliya, kaas oo ah malaa'igta yamayska gunta daran; magiciisuna afka Cibraaniga waa Abaddon, laakiin afka Giriigga magiciisu waa Apollyon. Muujintii 9/11.

Abaddoon macnihiisu waa "halaag" ama "meel halaag ah," Apollyonna macnihiisu waa "kan wax baabbi'iyaa."

"Malaa'iguhu waxay hayaan afarta dabaylood, kuwaas oo loo matalay sidii faras cadhaysan oo doonaya inuu iska goosto oo ku cararo oogada dhulka oo dhan, isagoo jidkiisa ku sita hallig iyo dhimasho.

"Miyaynu ku seexannaa isla qarka dunida weligeed ah? Miyaynu noqonnaa kuwo caajis ah oo qabow oo dhintay? Oh, bal inaynu kaniisadahayaga ku lahaanno Ruuxa iyo neefta Ilaah oo lagu afuufay dadkiisa, si ay cagahooda ugu istaagaan oo u noolaadaan. Waxaynu u baahan

nahay inaynu aragno in jidku cidhiidhi yahay, iridduna ay cariiri tahay. Laakiin markaynu ka gudubno iridda cariiriga ah, ballaadhkeedu waa aan xad lahayn.” Manuscript Releases, volume 20, 217.

Jidka Islaamka ee hoogga saddexaad waa jidkii Balcaam iyo dameerkii. Jidka faraska cadhaysan ee Islaamka, taas oo ah afarta dabaylood ee dirirta ee Yooxanaa, dabaysha qallafsan ee Ishacyaah, iyo “dabaysha” ama “neefta” Eezeqi’eel ee ka timaadda afarta dabaylood, wuxuu ka soo baxaa 9/11 isagoo ku socda jid u horseeda iridda “cidhiidhiga ah” oo “toosan.” Iriddaas cidhiidhiga ahi waa calaamadda saddexaad ee jidka ee Balcaam iyo dameerkii.

Markaasaa malaa’igtii Rabbigu sii gudubtay, oo waxay istaagtay meel cidhiidhi ah, oo aan jid looga leexan karin midig ama bidix toona. Oo markay dameertii aragtay malaa’igtii Rabbiga, ayay hoos ugu dhacday Balcaam; markaasaa cadhadii Balcaam kicisay, oo wuxuu dameertii ku dhuftay ul. Markaasaa Rabbigu afkii dameerta furay, oo waxay ku tidhi Balcaam, Maxaan kugu sameeyey oo aad saddexdan jeer ii garaacday? Tirintii 22:26–28.

Waddadii hoogga saddexaad ee baabba’a Islaamka waxay ka bilaabatay 9/11 markii Muujintii 18:1–3 la oofiyey.

“Haddaba ma soo baxday hadalkii aan ku sheegay in New York lagu qaadi doono hir duufaan ah? Tani weligay maan odhan. Waxaan idhi, anigoo arkaya dhismayaasha waaweyn ee halkaas laga taagayo, dabaq ka dabaq, ‘Muuqaallo sidee u cabsi badan ayaa dhici doona marka Rabbigu kaco inuu dhulka si daran u ruxo! Markaas ayaa erayada Muujintii 18:1–3 rumoobi doonaan.’ Dhammaan cutubka siddeed iyo tobnaad ee Muujintii waa digniin ku saabsan waxa dhulka ku soo socda. Laakiin iftiin gaar ah kama haysto waxa ku soo fool leh New York, marka laga reebo inaan ogahay in maalin maalmaha ka mid ah dhismayaasha waaweyn ee halkaas ku yaal lagu soo ridi doono rogrogashada iyo afgembiga xoogga Ilaah. Iftiinkii la ii siiyey ayaan ku ogahay in halaag dunida ku jiro. Hal eray oo Rabbiga ka yimaadda, hal taabasho oo xooggiisa weyn ah, oo dhismayaashan baaxadda leh way dumi doonaan. Muuqaallo ayaa dhici doona oo cabsideeda aynaan qiyaasi karin.” Review and Herald, July 5, 1906.

Su’aashu weli way taagan tahay: Maxaa Nashville? Kubbadaha dabka ee Nashville waxay matalaan xaalad nebiyadeed oo ay ku ceebowdo hal dabaqad oo ka mid ah Adventism-ka, oo sida Yoo’eel sheegay, “la gooyo.” Dabaqadda kale waxaa loo matalaa inayan weligood ceeboon, oo ay farxad ka buuxaan. Farxadda nebiyadeed ma aha xukunka lagu soo dejiyey Nashville iyo Maraykanka aawadiis, balse waa caddaynta xaqnimada ee lagu muujiyey kuwa ku jira masaalka ee saliidda haysta iyo kuwa aan saliidda haysan. Saliiddu waxay leedahay macnayaal astaaneed oo badan oo lala xidhiidhiyo, hase yeeshee macnaha aasaasiga ah ee saliidda ka mid ahi waa farriinta qaylada saqdhaxe. Farriintaasu waxay billowday in si tartiib-tartiib ah shaabadda looga qaado dhammaadkii 2023, waxayna matalaysay korodhka aqoonta oo ama la diido ama la aqballo. Hoosheeca si cad ayuu u sheegayaa in kuwa aqoonta diida la diidayo iyagoo ah wadaaddadii Ilaah. Butros wuxuu ku yaal bartamaha qaab-dhismeedka Laawiyiintii labaatn iyo saddex marka uu fahmayo kubbadaha dabka ee Nashville, tirada soddonna waxayna astaan u tahay wadaaddada.

Dadkaygu aqoon la'aan bay ku baabba'aan; maxaa yeelay aqoontii waad diidday, aniguna waan ku diidi doonaa, si aadan iigu ahaan wadaad; maadaama aad illowday sharciga Ilaahaaga, aniguna carruurtaadana waan illoobi doonaa. Hosea 4:6.

Arrinta “aqoonta” ama maqnaanshaheedu waa mid ka mid ah runaha la xidhiidha imaatinka kubbada dabka ee Nashville. “Aqoonta” nebiyaysan ama maqnaanshaheedu waxay calaamadisaa bilowga ku dhawaaqidda qaylada habeenbadhka, muddadaasina waxay ku dhammaataa arrinta addeecidda Erayga Ilaah, sida ay u metelayaan arrinta Sabtida iyo Axadda. Masiixu had iyo jeer dhammaadka wuxuu ku muujiyaa bilowga, oo bilowgii addeecidda Erayga Ilaah waxay ahayd farriintii digniinta ahayd ee la siiyey Aadan iyo Xaawo beerta dhexdeeda.

Arrinta addeecidda ee dhammaadka laguma koobi karo beer keliya haddii “qaran kasta ku lug yeelan doono,” sida Sister White ay leedahay. Arrinta Sabtida iyo Axadda waa ku-celcelinta imtixaankii bilowga ahaa ee Aadan iyo Xaawo ee beerta dhexdeeda, kaas oo dhammaadka mar kale looga soo celinayo dunida oo dhan. Imtixaankaasuu wuxuu ka bilaabmaa sharciga Axadda ee Maraykanka, kaas oo sidoo kale ah dhammaadka muddada lagu dhawaaqayey qayladii saqda dhexe.

Ku dhawaaqidda farriinta digniinta ah ee sheegaysa in Masiixu imanayo waxaa keliya bixiya kuwa aqbalay kordhinta aqoonta ee ka timid furfuriddii shaabbadda farriinta muujinta Ciise Masiix oo bilaabatay dhammaadkii 2023. Imtixaanka aqoonta, ama maqnaanshaheeda, waxa lagu soo gunaanadaa weerarka Nashville. Imtixaanka kala-soocidda, oo ka mid ah saddexda imtixaan ee ka bilaabmay furfuriddii shaabbadda 2023, wuxuu ku salaysan yahay saliidda, taas oo ah “aqoonta” ku jirta farriinta nebiyadeed ee markaas la furfuray.

“Aqoonta” la furfuray ayaa imtixaanta, ugu dambayntiina waa la muujiyey, sida saliidda oo ah imtixaanka saddexaad iyo kan litmus-ka. Imtixaankaasuu wuxuu bilaabaa muddada lagu dhawaaqayo farriinta qaylada saqda dhexe, taas oo ku dhammaata imtixaanka addeecidda. Imtixaankaas addeecidda waxaa lagu fuliyaa Xaawo, oo matasha kaniisadda, iyo Aadan, oo matala dawladda. Isku biirka labadaas hay'adood wuxuu dhammaadkiisa gaadhaa marka calaamadda bahalka la dhaqangeliyo. Imtixaanka beerta ku jiray waa imtixaanka wakhtiga dhammaadka. Waa imtixaan ragga iyo dumarka u yaal, kaas oo ku lug leh isku darka kaniisadda iyo dawladda, kuwaas oo ah nin iyo naag. Farriinta digniinta ah ee la furfuray, taas oo horseedaysa imtixaanka ugu dambeeya ee addeecidda, waxaa matala geedka “aqoonta” wanaagga iyo xumaanta.

Nashville waa astaanta waxbarashada Giriigga ee dalka bahalka dhulka. Waxbarashada Giriigga waa waxbarasho been ah; waa aqoon shar ah, halka aqoonta wanaagsan ay tahay waxbarasho run ah. Guddiga keliya ee hay'adeed ee Ellen White ay weligeed oggolaatay inay ka qayb gasho wuxuu ahaa Madison College, oo ku yaal Nashville, taas oo loo yaqaan “Athens of the South.” Nashville waa astaanta waxbarashada Giriigga, ama waxbarashada beenta ah. Waxbarashada beenta ahi waa aqoon been ah. Muhiimadda Nashville waxay la siman tahay astaanta Magaalada New York iyo Pentagon-ka.

Waxaannu arrimahan ku sii wadi doonaa maqaalka xiga.

Qoraal-gacmeed 188, 1905

“Markii aan joogay Nashville, ayaan dadka la hadlayay, habeenkiina waxaa jiray kubbad dab ah oo aad u weyn oo si toos ah samada uga timid oo ku degtay Nashville. Olollo ayaa kubbaddaas ka baxayey sida fallaadho; guryo waa la gubayey; guryo ayaa liicayey oo dumayey. Qaar dadkeenna ka mid ah ayaa halkaas taagnaa. ‘Waa sidaan filaynay oo kale,’ ayay yidhaahdeen, ‘tan waan filaynay.’ Kuwo kalena gacmahooda ayay laab-laabanayeen iyagoo murugo daran ku jira oo Ilaah naxariis u baryaya. ‘Waad ogayd,’ ayay yidhaahdeen, ‘waad ogayd in tani imanaysay, haddana eray qudha noogama aadan odhan si aad noogu digto!’ Waxay u ekaayeen kuwo ku dhowaad jeex-jeexi lahaa iyaga, markay ka fikireen inaanay marnaba u sheegin ama aanay haba yaraatee wax digniin ah siin.” Manuscript 188, 1905.